

лекцій дає також чудову нагоду зорієнтуватися, чи студенти мають оперативні методичні знання, чи розуміють сенс окремих дидактично-виховних дій. Обмірковування й розв'язування висунутих в дискусіях проблем дає можливість помітити можливі прогалини студентів у психологічній, педагогічній, а також предметно-технічній підготовці.

Тут треба підкреслити значення добре проведеної дискусії над побаченими уроками для відповідної підготовки майбутніх учителів до професійної роботи. Ефекти дискусії — як методу з великими навчальними перевагами — визначає якість підготовки студентів до обговорення згадуваних проблем, що виникають із відвіданих занять, з учнями. Представлений вже попередньо комплекс питань, спрямовуючих спостереження, буде тут дуже придатним, оскільки полегшує підготовку студентів до дискусії на тему даного уроку чи їх циклу.

Підсумовуючи, треба ствердити, що кожне відвідування уроку та його обговорення — це чергова порція методичних проблем й одночасно чергова можливість їх аналізу, з'ясування й розв'язання. Дискусії, проведені в предметній і доброзичливій (хоча часто критичній) атмосфері, повинні і можуть стати імпульсом для створення таких ситуацій, в яких кмітливість, ініціатива й педагогічна творчість повинні домінувати над пасивністю і схематизмом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Okoń W. Elementy dydaktyki szkoły wyższej. — Warszawa, 1971. — 136 s.
2. Parafiniuk-Soinska J. Struktura i efekty samodzielnego studiowania. — Warszawa, 1976.
3. Pochanke H. (red.). Dydaktyka Techniki. — Warszawa, 1985.
4. Mach A. Mierzenie jakości pracy szkoły — procedura hospitowania zajęć // Edukacja Medialna. — 2001. — № 2.

Тамара КОВАЛЬ

АНАЛІЗ ДОСВІДУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ З ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В КРАЇНАХ ЄС

Проаналізовано у країнах Європейського Союзу стану професійної підготовки з інформаційних технологій майбутніх менеджерів у ВНЗ за критеріями: розвинута інфраструктура; гуманізація і демократизація; інтегративність, модульність і випереджальний характер змісту; спрямованість на розвиток професіоналізму, ринок праці та дотримання принципів Болонської декларації; індивідуалізація; інноваційність методів, форм і засобів навчання; впровадження дистанційного навчання; організація самостійної роботи.

В останні роки у країнах Європейського Союзу (ЄС) за умов, коли основу економіки становить більшість дрібних і середніх підприємств, значно зросла кількість фахівців сфери менеджменту, що використовують у професійній діяльності інформаційні технології.

Питання про важливість впровадження нововведень, зокрема інформаційних технологій, розглядали на засіданні Ради Європи, що проходило в березні 2000 р. у Лісабоні. За умов глобалізації суспільства і переходу до нової інформаційної економіки Рада Європи закликала до створення програми, спрямованої на формування інформаційних інфраструктур, розповсюдження нововведень і розширення економічних реформ, а також модернізацію систем соціального забезпечення та освіти. Така програма вкладається в межі стратегічної мети на наступне десятиліття. Згідно з такою стратегією, європейське суспільство повинно стати найбільш відкритим для нововведень, з конкурентоспроможною і динамічною інформаційною економікою, яка забезпечила би значне економічне зростання із збільшенням кількості нових робочих місць і соціальної згуртованості. У повідомленні Єврокомісії наведені результати діяльності країн ЄС у сфері нововведень, де відзначається нестача студентів і випускників, які повинні мати відповідний рівень знань. Нововведення і сучасна індустрія вимагають, щоб системи освіти і підвищення кваліфікації у країнах ЄС могли надати студентам потрібні знання і навички [16]. Однак, незважаючи на це, “європейський ринок у галузі інформаційних технологій і електронної комерції становить лише третину відповідного ринку США. Ситуація погіршується надто високими тарифами на комунікації в Європі, а також зростаючою нестачею підготовлених фахівців (на 2002 р. їх дефіцит становив 800 тис.)” [7].

Експертні оцінки свідчать, що країни ЄС витрачають на систему освіти все більше коштів. Наприклад, розвиток системи освіти у Франції є головним пріоритетом. На потреби цієї галузі щорічно витрачається майже 21% державного бюджету — це більше, ніж на оборону та армію [8, 141]. У Фінляндії на освіту припадає 12,5% усіх суспільних витрат: дві третини взяла на себе держава, а одну — муніципалітет. До цього ще потрібно додати кошти, отримані від Академії наук, державних і приватних фондів, фірм, а також структурних фондів ЄС [5, 82].

У ЄС значна увага в галузі освіти приділяється її інформаційному складнику. Започаткований у Європі Міжнародний проект ECDL (European Computer Driving License — Європейські комп'ютерні права), ініційований у 1984 р. у Фінляндії, нині успішно функціонує в понад 166 країнах світу і спрямований на створення міжнародної системи автоматизованої сертифікації користувачів персональних комп'ютерів. Сертифікат ECDL є загальноприйнятим у Європі стандартом, який підтверджує, що його власник знайомий з базовими концепціями інформаційних технологій, вміє користуватися персональним комп'ютером та основними додатками операційної оболонки. Фонд ECDL — це некомерційна міжнародна організація, яка ставить за мету розширити використання інформаційних технологій у всіх сферах людської діяльності, підвищити рівень комп'ютерної грамотності. Той факт, що сьогодні більш ніж 3 млн. людей пройшли тестування, робить сертифікацію ECDL де-факто глобальним стандартом комп'ютерної грамотності. У сертифікацію ECDL входить сім модулів, які можуть бути пройденими в будь-якій послідовності і в будь-якому центрі тестування у світі: 1) “Базові концепції інформаційних технологій”; 2) “Використання комп'ютера і робота з файлами”; 3) “Текстові редактори”; 4) “Електронні таблиці”; 5) “Бази даних”; 6) “Презентації”; 7) “Інтернет і електронна пошта” [4].

Одним з видів наукової і фінансової підтримки вищої освіти у країнах ЄС є участь вищих навчальних закладів (ВНЗ) у міжнародних програмах і проектах. Поширеною є програма Tempus — програма співробітництва ЄС і країн-партнерів у сфері вищої освіти. Керівництво здійснюється Європейським Комітетом і Радою з освіти та культури (м. Брюссель, Бельгія), технічна підтримка забезпечується Європейським освітнім фондом (м. Турин, Італія). Програма заохочує освітні інститути країн ЄС і партнерів, які об'єднуються в консорціуми для ведення сумісних європейських проектів за конкретними напрямками, зокрема у сферах менеджменту й інформаційних технологій, наприклад, виконання ВНЗ міжнародного проекту “Магістерська програма з бізнес-адміністрування та інформаційних технологій” — “Master of Business Administration & Information Technology” (MBA&IT) (<http://eufimb.edu.ua>).

Метою статті є аналіз у країнах ЄС стану професійної підготовки з інформаційних технологій майбутніх менеджерів у ВНЗ за такими критеріями: розвинута інфраструктура; гуманізація і демократизація; інтегративність, модульність і випереджальний характер змісту; спрямованість на розвиток професіоналізму, ринок праці та дотримання принципів Болонської декларації; індивідуалізація; інноваційність методів, форм і засобів навчання; впровадження дистанційного навчання; організація самостійної роботи.

Розвиток системи професійної освіти в країнах ЄС, зокрема для сфери менеджменту, здійснюється під впливом тих економічних і соціальних перетворень, які відбуваються у світовому освітньому просторі, процесів глобалізації й інтегративних тенденцій, що в кінці ХХ ст. значно посилилися в об'єднаній Європі. Проблематика системної трансформації (перехідного періоду) вищої освіти Європи стала предметом дискусій в останні роки не тільки в академічному середовищі, а й на державних та європейському рівнях. У 1997 р. під егідою Ради Європи та ЮНЕСКО розроблено і прийнято Лісабонську конвенцію про визнання кваліфікацій, що належать до вищої освіти Європи. Цю конвенцію підписали 43 країни. Згодом, у 1998 р., міністри освіти Великої Британії, Франції, Німеччини й Італії підписали Сорбонську декларацію, яка містила головні напрямки співпраці вищої освіти в Європі. В подальшому ухвалені рішення було втілено у Болонській декларації (1999 р.), що підписали міністри освіти 29 країн Європи і головною думкою якої є створення спільного європейського простору вищої освіти [17]. Одними з провідних його принципів, що вирішені Асоціацією європейських університетів (European University Association), є розвиток культури якості і дослідницької роботи з метою не тільки отримання студентами найсучасніших знань, а й навчання їх методам проведення досліджень і формування навичок критичного мислення

(<http://www.eua.be/eua/index.jsp>). Цілком очевидно, вважає П. Скот, що європейська вища освіта зіткнулася зі значними проблемами, загрозами і змінами на всіх рівнях — основних академічних і культурних цінностях, організації академічної діяльності, загальній спрямованості системи освіти тощо. Однак у процесі побудови європейського простору вищої освіти, він вважає, потрібно, з одного боку, розпізнати й осмислити культурний плюралізм і соціальне різноманіття Європи, а з іншого — потрібно виглянути за межі Європи, в зовнішній світ, і змиритися з неминучістю (здебільшого бажаною) глобалізації [14].

В останні роки значно змінилась у ВНЗ країн ЄС організація процесу підготовки майбутніх менеджерів. В університетах Великої Британії, Німеччини, Франції, Іспанії, Італії, Нідерландів після перебудови вищої освіти у 90-і роки ХХ ст. і прийняття Болонської декларації перевага надається модульній системі навчання з багатьох причин, головними з яких є можливість легкої актуалізації та комбінування тематики програм. Так, студенти бізнес-шкіл Іспанії в рамках навчальної програми вивчають професійно-спрямовану дисципліну “Технологічний менеджмент”, що містить модулі, в змісті яких акцентується увага студентів на комп’ютери й офісну техніку, мережеві засоби зв’язку в сфері менеджменту, інформаційні системи менеджменту, управління знаннями, інформаційні права, проблеми високих технологій і менеджменту в інформаційному суспільстві тощо. Появилися тенденції щодо переходу від групових форм і методів навчання до індивідуально-групових: тьюторських (від англ. — tutor) занять, тренінгів, роботи в малих групах, стажувань та організації практик у провідних компаніях. Бізнес школи надають перевагу методу аналізу ситуацій (case study) та проблемному навчанню. Навчальні плани містять лекції, семінари, презентації, літнє стажування тощо.

Лейтмотивом здійснення в Німеччині реформ вищої освіти є якість, професіоналізм і конкуренція, каталізатором яких стала Болонська декларація. Дослідник діяльності професійної освіти в цій країні, професор Н. Абашкіна відзначає, що інформаційно-технічній підготовці в Німеччині надається особлива увага (в 1984 р. на федерально-земельному рівні прийнято постанову “Типова концепція інформаційно-технічної підготовки в школі і професійній освіті”, у 1987 р. розроблено загальну концепцію інформаційно-технічної освіти). Авторка звертає особливу увагу на рекомендаціях цієї постанови “про можливі цілі інформаційно-технічної підготовки: пізнавальні (основні дані про електроніку, обробку інформації за допомогою електронно обчислювальних машин, знання основних економічних закономірностей); емоційні (задоволення від розв’язування складних технічних проблем, усунення страху перед новими інформаційними технологіями); прагматичні (оволодіння клавіатурою дисплея, вміння обслуговувати текстооброблювальні системи і телекомунікаційні пристрої); соціальні (формування навичок соціальної поведінки на виробництві)” [1, 88–89]. На думку Н. Абашкіної, у модернізації змісту професійної освіти в Німеччині технократичний аспект став пріоритетним. Однак “німецькі педагоги вважають, що введення до професійної підготовки нової інформаційної техніки не повинно повністю витіснити традиційні вміння і навички. Тому, на їх думку, поки що оволодіння основами професії у традиційній формі повинно складати основу для інформаційно-технічної підготовки” [1, 91].

У європейських країнах, ВНЗ яких дотримуються традиційної системи освіти, бізнес-освіта, що стає все більше інтернаціональною і масовою, розвивається за моделлю “традиційною” (континентальною, європейською або німецькою), яку називають “кваліфікований керівник”. Вона ґрунтується на чіткому вирізненні в університетах вищої професійної освіти за інженерними, економічними, гуманітарними науками, з одного боку, і підготовки кадрів з бізнесу та менеджменту в системі додаткової (післявузівської) освіти — з іншого. Для цієї моделі характерно поділ освіти у сфері менеджменту на “переддосвідну” (pre-experience) і “післядосвідну” (post-experience) менеджмент-освіту залежно від того, чи мав той, хто навчається, практичний досвід роботи у сфері менеджменту. Реалізація “переддосвідної” бізнес-освіти в європейських країнах здійснює передусім очна вища професійна освіта, у процесі якої студенти вивчають на більш науковому рівні економіку, маркетинг, право, технічні науки, застосування комп’ютерної техніки в менеджменті тощо, а “післядосвідну” бізнес-освіту, зазвичай, забезпечують школи бізнесу на більш практичному рівні. “Традиційна” модель, характерна для Німеччини, впроваджена у ВНЗ Австрії, Бельгії, Фінляндії, але більшість країн Європи, зокрема Іспанія, Італія, Нідерланди, Франція та інші,

використовують у бізнес-освіті “змішану” модель, в якій є “традиційне” (європейське) і “нове” (американське) і, відповідно, освітні заклади різних типів (університети, школи бізнесу (тощо), які діють паралельно і дуже злагоджено. Наприклад, в Іспанії, згідно з планом розвитку країни, вирішено 30 провідних навчальних закладів як базових задля отримання освіти у сфері менеджменту. Разом з тим там створено десятки шкіл бізнесу, котрі пропонують програми MBA (Master Business Administration) як форму післядипломної освіти [6].

У країнах світу посилюється ринкова спрямованість освіти, підвищується значення таких утилітарних параметрів, як вартість, тривалість, якість, підготовленість випускників до соціальної і професійної активності [12, 36]. Вплив ринку праці спостерігається і у професійній освіті всіх країн ЄС. Так, в університетах Франції з урахуванням вимог ринку праці була введена в навчальні плани майбутніх економістів і менеджерів дисципліна “Управління операціями і інформаційні системи”. Програма Нідерландського університету професійної освіти Ichthus Hogeschool містить такі дисципліни, як “Інформаційні системи в менеджменті”, “Інформаційні технології і маркетинг”. Вони відображають потребу студентів у знаннях, що дадуть змогу їм зайняти гідне місце в суспільстві [15, 143].

Сучасний менеджер, як вважає польський дослідник професійної підготовки майбутніх менеджерів Л. Володарська-Зола, має приймати рішення з урахуванням багатьох чинників, що неможливо без застосування математичних методів обробки й аналізу зібраної інформації. На її думку, професійна підготовка майбутніх менеджерів має враховувати реалії інформаційного суспільства, зокрема, потребу реалізації нових професійних функцій менеджера, пов’язаних з оперуванням сучасної інформації. Тому навчальні плани і програми підготовки майбутніх менеджерів у ВНЗ Польщі постійно вдосконалюються, створюються належні умови для оволодіння знаннями з інформатики, управління інформацією та формування вмінь і навичок використання Інтернету в професійній діяльності, а також підготовки менеджера до обов’язкового самонавчання та самовдосконалення впродовж усього життя. У навчальні плани вводяться дисципліни, пов’язані із створенням віртуальних організацій та методами їх управління, електронною торгівлею, психологічними і суспільними проблемами, які з’явилися із застосування інформаційних технологій [2, 11]. Так, Вища школа фінансів та управління в Бялостоку пропонує програму курсу MBA, в якій передбачено викладання дисципліни “Інформаційні системи” (<http://www.wsfiz.edu.pl/Wsfiz/StudentRu.aspx>).

Сучасній Великій Британії більше близька американська модель “професійний менеджер”, що базується на створенні шкіл бізнесу — головних центрів освіти і дослідження з бізнесу і менеджменту. З 1992 р., коли в країні система вищої професійної освіти була реформована, всі ВНЗ отримали статус університетів, а школи бізнесу, здебільшого, були створені як їх підрозділи. У Великій Британії не існує державних освітніх стандартів спеціальностей, затверджених на урядовому рівні. ВНЗ самостійно приймають рішення про зміст основних освітніх планів і дисциплін щодо професійної підготовки з інформаційних технологій майбутніх менеджерів. Тому зміст дисциплін навіть для однієї і тієї ж спеціальності в різних навчальних закладах відрізняється і залежить передусім від вимог роботодавця. Програми університетів у країні містять дисципліни, що дають студенту впевненість отримати професійно спрямовані знання, уміння і навички з інформаційних технологій, а саме: “Основи обчислень для менеджерів”, “Математичне моделювання для планування контролю”, “Комп’ютерні системи в інформаційному менеджменті”, “Кількісні методи для прийняття рішень” [15, 144]. Самостійній роботі студентів надається виключне значення, оскільки кількість аудиторних занять порівняно невелика. В британських університетах на лекції, що триває одну годину, розглядаються здебільшого тільки ключові питання відповідної дисципліни. Широко розповсюджена система тьюторських занять [8, 140].

Аналізуючи вплив глобалізації на академічні цінності з урахуванням Болонського процесу, П. Скотт визначає в сучасному західному світі такі тенденції: нову концепцію вищої освіти і науки як елемент більш широкої “індустрії знань”; збільшення значення професійної, прикладної освіти; розвиток нових парадигм викладання і дослідження у вищій освіті [14]. Прикладом вдалого впровадження у вищу професійну освіту нових парадигм, спрямованих на забезпечення індивідуалізації і доступності навчання для всіх, є збільшення попиту в країнах ЄС на дистанційну форму освіти, що є наслідком щорічного зростання кількості студентів. У

Великій Британії більше ніж 50% програм на ступінь магістра у сфері менеджменту реалізуються з використанням методів дистанційного навчання.

На думку експертів Туринської групи, що проводили аналіз університетів у трьох середовищах — інфраструктура, методика викладання й інтеграція, Відкритий університет Великої Британії, який почав в останні роки застосовувати телеконференції, Інтернет й інші технічні засоби в навчально-виховному процесі, є лідером серед шкіл бізнесу. Якість програми MBA цього університету підтверджується Міжнародною асоціацією AMBA (The Association of Master Business Administration) та європейською акредитацією EQUIS (Європейська система вдосконалення якості) фонду EFMD (Європейський фонд розвитку менеджменту). Для більш глибокого засвоєння курсу студенти використовують комп'ютерні навчальні програми. Обов'язковим елементом є участь студентів у комп'ютерних конференціях з використанням Інтернету. У Великій Британії понад 9000 студентів щорічно отримують кваліфікацію MBA з використанням дистанційної форми навчання [13].

Майже всі відкриті університети використовують мультимедійний підхід до навчання, який передбачає використання друкованих матеріалів, аудіо- і відеозаписів, телевізійної трансляції та комп'ютерів. У Відкритому університеті Великої Британії як мультимедійне доповнення друкованих матеріалів використовуються різні телевізійні та радіопрограми, що є спільною роботою з компанією BBC [9, 199].

У системах дистанційного навчання, що не використовують принцип зворотного зв'язку, інформація, яка потрібна для проведення лекцій, семінарів та інших видів занять, зазвичай, централізовано фіксується на відеокасетах або відеодисках. У подальшому ці матеріали передаються комп'ютерними мережами безпосередньо в навчальні заклади і використовуються при проведенні занять. Таким методом, наприклад, використовується в Національному центрі дистанційного навчання у Франції (<http://www.e-joe.ru/sod/97/2-97/st075.html>).

У багатьох країнах здійснюється поступове зближення очної та дистанційної освіти, з'являються університети “змішаного”, “подвійного типу” [3]. ВНЗ, які раніше пропонували тільки традиційне очне навчання, відкривають відділення навчання на відстані. Більш ніж вірогідно, що в найближчі десять років, як вважають вчені, ми зможемо спостерігати подальше зближення класичних і дистанційних університетів. Подібне злиття передусім обумовлено демократизацією і гуманізацією вищої освіти, розвитком нових інформаційних технологій, що надають технічну підтримку освіті на відстані і постійну взаємодію із студентами в процесі навчання.

За даними Інституту досліджень у сфері менеджменту ім. Юджа (Judga Institute of Management Studies) слова “Кембридж” і “Оксфорд” у резюме здатні магічно подіяти на будь-якого менеджера з персоналу. І хоча ці університети більше відомі викладанням теоретичних дисциплін, кембріджська програма MBA на базі створеного у 1990 р. Інституту досліджень у сфері менеджменту готує менеджерів, котрі спроможні творчо застосовувати свої знання для ефективного вирішення складних проблем. Із жовтня до середини квітня студенти вивчають базові курси (core programmer), працюють над проектами, один із яких — ідея і бізнес-план створення нового підприємства. Потім до кінця червня вони вивчають предмети додаткового циклу і факультативи. Навчання закінчується підготовкою дисертації, в якій узагальнюється досвід роботи над сумісним проектом, що був проведений на базі однієї з британських компаній. У процесі навчання студенти широко застосовують комп'ютери та Е-навчання (E-learning), що забезпечує процес навчання в електронній формі через Інтернет [10]. За даними компанії IDE, обсяг електронних методів навчання у світі в 2004 р. займав майже 63% від загального обсягу навчання порівняно з 38% у 1999 р. (http://www.i-u.ru/biblio/archive/do_sbornik/default.aspx).

Процес навчання в електронній формі в університетах країн ЄС забезпечують як корпоративні мережі, так і мережа Інтернету. Так, метою корпоративної інформаційної мережі другого за величиною чеського університету ім. Т. Масарика, що готує економістів і менеджерів на економіко-адміністративному факультеті з 1990 р., є технічна підтримка управління університетом і поступове впровадження інформаційних технологій у навчальний процес. За даними в 2001 р., 70% студентів вибрали програму з використанням інформаційної системи університету, 78% із загалу виставлених оцінок було занесено в інформаційну систему

безпосередньо викладачами, 55% дисциплін планували розклад екзаменів з використанням системи, 14% викладачів використовували електронну пошту для зв'язку зі студентами. Інформаційна система створює і підтримує повну базу даних з навчальних дисциплін, яка містить відомості про них, навчальні програми і плани (рекомендації). Студенти підбирають дисципліни і складають власний план навчання. Впровадження інформаційної системи в університеті вирішило проблему постійної недостатності комп'ютерів, оскільки кожен користувач може ввійти в систему з будь-якого комп'ютера (з дому і т.д.) [11].

Особливу увагу в змісті дисциплін, що викладаються майбутнім менеджерам у ВНЗ країн ЄС, приділяється таким аспектам, як формування в них базових знань, умінь і навичок з інформаційних технологій, отримання вмінь формулювання і розв'язування на комп'ютері економічних та управлінських проблем, пошук потрібної інформації в Інтернеті, застосування інформаційних технологій у професійній діяльності, ознайомлення з будовою і функціонуванням інформаційних систем у менеджменті, систематичне накопичення досвіду в галузі інформаційних технологій і його застосування в різних сферах діяльності, а також становлення раціонального, критичного, творчого ставлення до комп'ютерної техніки і застосування її у сфері менеджменту, усвідомлення індивідуальних можливостей, інформаційних потреб та інтересів в інформаційному суспільстві.

Отже, аналіз досвіду професійної підготовки з інформаційних технологій майбутніх менеджерів у ВНЗ країн ЄС, яка посідає чільне місце, показав, що її розвиток здійснюється під впливом тих соціально-економічних перетворень, зокрема ринку праці, процесів глобалізації й інтегративних тенденцій, які відбуваються у світовому освітньому просторі. Спостерігається активне впровадження нововведень в освітню діяльність ВНЗ, спрямованих на забезпечення формування інформаційної інфраструктури, подальше зближення класичних і дистанційних університетів, забезпечення індивідуалізації, доступності і якості навчання, збільшення значення професійно-діяльнісного, прикладного складника у змісті професійної підготовки з інформаційних технологій майбутніх менеджерів, розвиток тенденцій щодо переходу від групових форм і методів навчання до індивідуально-групових, ефективної організації самостійної роботи студентів з використанням дистанційних і мультимедійних технологій навчання і, врешті-решт, досягнення цілей щодо їхнього професіоналізму і конкурентоспроможності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абашкіна Н. В. Принципи розвитку професійної освіти в Німеччині: Монографія. — К.: Вища школа, 1998. — 207 с.
2. Володарська-Зола Л. Професійна підготовка майбутніх менеджерів у вищих навчальних технічних закладах: Автореф. Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. — К., 2003. — 24 с.
3. Гури-Розенблит С. Виртуальные университеты: существующие модели и направления развития // Высшее образование в Европе. — 2001. — Т. XXVI. — № 4. [Электронный ресурс] — http://www.aha.ru/~moscow64/educational_book/
4. Даниельсен О., Лазарева М. Путь в информационное общество. [Электронный ресурс] — http://vio.fio.ru/vio_15/resource/Print/art_1_9.htm
5. Дерябин Ю. С. Финляндия — один из мировых лидеров в образовании // Педагогика. — 2004. — № 4. — С. 75–82.
6. Евенко Л. И. Модель бизнес-образования в западных странах. — 2005. [Электронный ресурс] — http://www.psycho.ru/biblio/technologies/theory/modeli_obrazovaniya.html
7. Згуровський М. З. Інформаційні мережеві технології в науці та освіті. // Дзеркало тижня. — 2002. — № 25 (400). [Електронний ресурс]. — <http://www.zn.kiev.ua/nn/show/400/35315/>
8. Майбуров И. Высшее образование в развитых странах // Высшее образование в России. — 2003. — № 2. — С. 132–144.
9. Малінко О. Відкриті університети в зарубіжних країнах // Освіта і управління. — 2002. — Т. 5. — № 4. — С. 197–204.
10. MBA. Великобритания. [Электронный ресурс] — http://www.abroad.ru/reference/ref_country/great_britain/gb_mba5.php
11. Мисакова М., Брандейс М., Холланова И., Паздиора Я. Административная информационная система университета: вовлечение людей и разрешение сомнений // Высшее образование в Европе. — 2001. — Том. XXVI, — №4. [Электронный ресурс] — http://www.aha.ru/~moscow64/educational_book/

12. Селезнева А. А. Новые тенденции в высшем образовании. Размышление о качестве образования: международный аспект // Высшее образование сегодня. — 2004. — № 4. — С. 36-44.
13. Сергеев С. А., Щенников С. А. Проблемы использования информационных технологий в программах МВА. [Электронный ресурс]. — http://www.rabe.ru/new/rus/m32_42.htm
14. Скотт П. Академические ценности и организация академической деятельности в эпоху глобализации // Внешние аспекты Болонского процесса: высшее образование Юго-Восточной Европы и европейское пространство высшего образования в глобальном мире. [Электронный ресурс] — <http://informika.ru/text/magaz/evropa/2003/3/art004.html>
15. Тихомиров В. П., Рубин Ю. Б., Самойлов В. А., Шевченко К. К. Новые технологии в экономическом образовании // Экономические науки и образование. — 1999. — № 1. — С. 139-146.
16. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament. Innovation in a knowledge-driven economy. COM(2000) 567 final. — 2000. — http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/cnc/2000/com2000_0567en01.pdf
17. The European Higher Education Area. Joint Declaration of the European Ministers of Education. Convened in Bologna on the 19th of June 1999.

Юрій ПОЛІЩУК

ПРОБЛЕМА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З МОЛОДІЖНИМИ ОБ'ЄДНАННЯМИ У ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ НІМЕЧЧИНИ

У статті проаналізована проблема соціалізації членів спілок молоді в працях німецьких науковців, розкриті чинники, які сприяють підвищенню її ефективності, а також нейтралізації негативних наслідків перебування молоді в екстремістських об'єднаннях. Важливим аспектом дослідження є висвітлення рекомендацій німецьких науковців, а також практики роботи соціальних педагогів і соціальних працівників з членами молодіжних об'єднань, особливостей провадження державної молодіжної політики.

Більшість німецьких дослідників початок активного формування молодіжних об'єднань в Німеччині відносять до кінця п'ятдесятих років минулого століття. Так, зокрема, С. Айзенштадт вважає, що суперечності в процесі соціалізації сприяли формуванню самобутньої молодіжної культури і молодіжних об'єднань [6].

Проте молодіжні об'єднання існували й раніше. З. Ламнек, Г. Райнхольд, Х. Рекер звертають увагу на те, що “до початку двадцятих років починає формуватися молодіжна культура як форма протесту проти умов соціалізації молодого покоління” [10]. Разом з тим старт активності і різноманітності у процесі формування молодіжних об'єднань приходиться на кінець п'ятидесятих — початок шістдесятих років.

Внаслідок виникнення значного числа молодіжних об'єднань різноманітної спрямованості розпочалось зміщення у наукових підходах до проблеми вивчення молоді і її ролі в суспільстві із суто соціологічної в соціально-педагогічну площину. Молодіжні об'єднання стають об'єктом пильної уваги з боку науковців і соціальних педагогів.

Мета статті — визначення і обґрунтування основних підходів до розгляду проблеми місця і ролі молодіжних об'єднань в процесі соціалізації молоді у громадських молодіжних об'єднаннях в Німеччині; акцентувати увагу на небезпеці втягування молоді в об'єднання екстремістського характеру; познайомити соціальних педагогів, соціальних працівників, науковців з системою роботи із молодіжними організаціями різноманітної спрямованості в Німеччині, а також з поглядами науковців на зазначену проблему.

Швидко зростання кількості і чисельності молодіжних об'єднань почало привертати все більш пильну увагу як вчених, так і суспільства в цілому. Особливо це стосувалося таких об'єднань як рокери, націрокери та інших формувань екстремістської спрямованості. Перейнявши фашистські символи — свастику, імперський орел, череп і відзнаки СС, націрокери почали використовувати й ідеологію нацизму, пропагувати екстремізм. Свою енергію вони спрямували проти іноземних робітників, чинячи проти них різні хуліганські дії. Необхідно відзначити, що до вісімдесятих років у Німеччині сформувались такі об'єднання